

Barn og unge i kommuneplanen

[FNs barnekonvensjon](#) slår fast barns rettigheter i samfunnet og er inkludert i norsk lov. Barns beste skal vurderes, barn skal ikke diskrimineres, barn har rett til liv og utvikling og barn skal få si sin mening og bli hørt. Arbeidet med kommuneplanen bygger på innspill fra flere hundre barn og unge, fra barnehagealder og opp til andre året på videregående skole. Barne- og ungdomsrådene har engasjert seg i denne prosessen.

Dette dokumentet er todelt:

DEL 1: Hovedfunn fra de fire ulike medvirkningsprosessene og kobling til kommuneplanen

DEL 2: Barn og unges stemme i kommuneplanen markert med et symbol. Sjumilsstegets piktogram for barns medbestemmelse er brukt.

(www.sjumilssteget.no)

Det er gitt innspill på at kommuneplanen inneholder ord som er vanskelige å forstå. Ordene er markert i teksten og forklart til slutt i dokumentet.

Det er laget rapporter fra hver av medvirkningsprosessene, og de ligger på kommunens hjemmeside. Noe er tatt inn i kommuneplanen, men det er ikke funnet plass til alt. Noe kan passe bedre i temaplaner og virksomhetsplaner. Når arbeidet med kommuneplanen er ferdig vil rapportene med barn og unges meninger ha verdi i arbeidet med å lage helsetilbud, tiltak i skoler, barnehager, fritids- og kulturtilbud, byutvikling, boligområder og lokalsamfunn.

Del 1 Hovedfunn fra de fire ulike medvirkningsprosessene og kobling til kommuneplanen

Førskolebarn uttrykker at omsorg og beskyttelse er det vesentligste i deres hverdag. Det kan vi møte med trygge og kompetente voksne både hjemme og i barnehagen. Videre uttrykker barna at arealer og rom for lek og moro er viktig. Når vi lager planer og tjenester møter vi barna med nysgjerrighet og respekt for deres verdisyn og meninger, og vurderer konkrete løsninger for å dekke barns behov. (lenke til bh-rapporten)

185 elever på femte trinn har gitt innspill til kommuneplanen ved å delta i [Mitt lokalsamfunn](#), et undervisningsopplegg laget av [Ungt entreprenørskap \(UE\)](#). Å bo nær venner, skolen, ha muligheter for lek og aktivitet, snille naboer og butikk er noe mange synes er bra med hjemstedet sitt. På fritida er de fleste fornøyde. Mens noen få synes de har for mye å gjøre, så er det også en del som savner mer å gjøre på fritida. (lenke til ue-rapporten)

Kommentert [GW1]: Satsingsområde: Trygghet og tilhørighet. Mål 2: Barn har en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet. Kulepunkt 1-6. Mål 4: Vi forebygger og håndterer uønskede hendelser. Kulepunkt 3: Vi styrker kompetanse og samhandling for å gjenkjenne og motvirke omsorgssvikt, vold og overgrep.

Kommentert [GW2]: Satsingsområde: Trygghet og tilhørighet. Mål 1: Vi har attraktive boområder som er varierte og inkluderende. Kulepunkt 1: Kommunen bruker til planmyndighet slik at boområder utvikler seg på en bærekraftig måte. Mål 3: Vi har god helse i hele befolkningen og utjevner ulikhet. Kulepunkt 1: Vi tilrettelegger for allsidig lek og naturopplevelser i nærrområdene.

Kommentert [GW3]: Satsingsområde: Deltagelse og samfunnsengasjement. Mål 2: Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktiviteter kulepunkt 1-6

Bilde 1: Hva er bra med stedet der du bor?

Bilde 2: Er det noe som kan bli bedre på fritida di?

Fritidserklæringen og oppdrag 31

Gjennom [Fritidserklæringen](#) har kommuner, organisasjoner og regjering forpliktet seg til å sørge for at alle barn og unge får delta i aktiviteter på fritiden sin. Mandal BU har bidratt i prosjektet [Oppdrag 31](#), hvor ungdom selv har sagt hva de mener skal til for å oppfylle løftene i «Fritidserklæringen»:

- Ungdomsvennlig transport
- Aktiviteter som ikke er for dyre
- Aktiviteter som ikke krever at det må presteres og konkurreres
- Mer fokus på aktivitetstilbudet for unge med funksjonsnedsettelse
- Fokus på aktivitetenes sosiale formål
- Fokus på mobbing og utestengelse
- Trener og ledere må få mer kunnskap om psykisk helse og hvordan de kan bidra til å gjøre aktiviteten bra for alle
- Lag og foreninger oppretter ungdomsambassadører. De kan bidra til at unge nyankomne flyktninger og asylsøkere lettere kan bli kjent med aktiviteter og hjelpe til å starte på dem.
- Bedre informasjon om hvilke aktiviteter som finnes. Kommunen burde samarbeide med organisasjonene om en nettside som gir informasjon.
- Ordning der vi kan låne og kjøpe billig bruk fritidsutstyr

Barne- og ungdomsrådene i Lindesnes, Mandal og Marnardal har samlet inn 800 spørreskjema fra elever fra 2. trinn på barneskolen til 2. trinn på videregående. Svarene legger grunnlaget for en rapport der ti områder løftes fram som de viktigste. Teksten nedenfor er hentet fra rapporten. For barn og ungdom i de tre kommunene er disse 10 sakene de viktigste å arbeide videre med:

1. Bedre psykisk helse/sakens kjerne: Sørge for at det er en voksenperson i skolesamfunnet som elever kan få en god relasjon med, + snakke om det om nettvett, grensesetting, seksuell helse, psykisk helse på timeplanen. (s 12 og 24 i BU-rapporten)

Kommentert [GW4]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 1: Vi er en åpen og inkluderende kommune der innbyggere deltar og engasjerer seg. Kulepunkt 1: Vi har en strategi for innbyggerinvolvering, integrering, nærdemokrati og frivilligpolitikk. Satsingsområde: Trygghet og tilhørighet. Mål 2: Barn har en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet. Kulepunkt 1: Barn og unge medvirker aktivt i sin hverdag

Kommentert [GW5]: Satsingsområde: Bærekraftig og innovativ. Mål: Vi har redusert klimagassutslippene med 40% innen 2030, sammenlignet med år 2005. Kulepunkt 3: Vi bidrar til at andelen reiser som foretas til fots, med sykkel og kollektivt øker. Satsingsområde: Deltagelse og samfunnsengasjement. Mål 2: Alle har mulighet til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 6: Vi bidrar til at transporttilbud er tilpasset brukernes behov.

Kommentert [GW6]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 2: Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 3: Vi samarbeider med foreldre, barn og unge, lag og foreninger slik at alle barn og unge får delta på minst en fritidsaktivitet. Kulepunkt 4: Vi legger til rette for tilbud og aktiviteter for innbyggere med spesielle utfordringer. Kulepunkt 5: Vi tilrettelegger for utlånssentrales flere steder i kommunen. Kule

Kommentert [GW7]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 2: Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 3: Vi samarbeider med foreldre, barn og unge, lag og foreninger slik at alle barn og unge får delta på minst en fritidsaktivitet. Kulepunkt 4: Vi legger til rette for tilbud og aktiviteter for innbyggere med spesielle utfordringer.

Kommentert [GW8]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 2: Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 1: Vi legger til rette for et mangfold av inkluderende kulturaktiviteter

Kommentert [GW9]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 1: Vi er en åpen og inkluderende kommune der innbyggerne deltar og engasjerer seg. Kulepunkt 2: Vi bruker klart språk i all kommunikasjon, og informasjon er lett tilgjengelig.

Kommentert [GW10]: Satsingsområde: Deltagelse og engasjement. Mål 2: Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 5: Vi tilrettelegger for utlånssentrales flere steder i kommunen.

Kommentert [GW11]: Satsingsområde: Trygghet og tilhørighet. Mål 2: Barn har en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet. Kulepunkt 6: Vi har synlige, trygge og kompetente voksne som jobber tverrfaglig og helhetlig

2. Livsmestringsfag i skolen/sakens kjerne: et obligatorisk og eget livsmestringsfag i den nye kommunen, med erfarne fagfolk, lære barn og unge å takle stress og psykisk helse. (s 12-13 i BU-rapporten)

3. Fritidstilbud/sakens kjerne: flere ungdomsklubber og samlingssteder, tilrettelegge bedre for de med funksjonsnedsettelse, støtte til lag og foreninger slik at kontingent blir lavere og slik at de kan tilrettelegge for de med særlige behov, bedre informasjon om tilbudene. (s 13 i BU rapporten)

4. Leksefri skole: Leksetid går utover fritid, ikke alle får hjelp til lekser hjemme, lengre skoledag er bedre enn lekser, skolearbeid skal gjøres på skolen ikke hjemme, politikere skal fortelle rektor at skolen skal være leksefri. (s. 14 i BU-rapporten)

5. Kantine og varmmat på skolen: Skolen tilbyr varmmat til elevene, det gjør at hverdagen flyter bedre, skolemat minker forskjeller fordi alle får samme drivstoff, øke elevers interesse for sunn mat. (s 14 i BU-rapporten)

6. Bedre kollektivtilbud: Forebygge tomme busser, bygderute (som Marnardal), markedsundersøkelse for å kartlegge behov, AKT endre enkelte bussruter. (s 15 i BU-rapporten)

7. Oppdaterte skolebøker/sakens kjerne: Alle ungdommer få samme utgangspunkt og riktig informasjon, alle bøker gjennomgås, bøker i samfunnsfag, KRLE og naturfag mest utdaterte. S. 15 i BU-rapporten)

8. Mer fysisk aktivitet i skolen: Flere barn i fysisk aktivitet, bra for helsa, økt trivsel, kan bedre konsentrasjon/skoleresultater, foreslår prøveprosjekt på to skoler. (s 16 i BU-rapporten)

9. Jobbtilbud for ungdom: Kommunen samle informasjon fra arbeidsgivere og dele med ungdom, f. eks app, arbeidsgivere må godta å ansette ungdom og si fra hvis de har jobber som passer for ungdom/ ungdom vil bidra i lokalsamfunnet, øke kompetanse og inntjening. (s 16 i BU-rapporten)

10 Bedre borteboerstipend: bedre borteboerstipend: lang vei til skole, mer miljøvennlig å ikke reise hver dag, velge skole/linje, bo nærme skolen. (s. 10 i BU-rapporten) (Lenke til BU-rapporten)

Kommentert [GW12]: Satsingsområde: Bærekraftig og innovativ. Mål 4: Våre innbyggere er godt rustet for utdanning og arbeidsliv. Kulepunkt 4: Vi satser på folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen for å fremme god fysisk og psykisk helse.

Kommentert [GW13]: Se kommentarer til Fritidserklæringen over

Kommentert [GW14]: Satsingsområde: Bærekraftig og innovativ. Mål: Vi har redusert klimagassutslippene med 40% innen 2030, sammenlignet med år 2005. Kulepunkt 3: Vi bidrar til at andelen reiser som foretas til fots, med sykkel og kollektivt øker. Satsingsområde: Deltagelse og samfunnsengasjement. Mål 2: Alle har mulighet til å delta i fritids- og kulturaktivitet. Kulepunkt 6: Vi bidrar til at transporttilbud er tilpasset brukeres behov.

Kommentert [GW15]: Vurdere på virksomhetsplannivå?

Kommentert [GW16]: Vurdere på virksomhetsplannivå?

Kommentert [GW17]: Satsingsområde: Deltagelse og samfunnsengasjement: Mål 3: Alle som kan, deltar i yrkeslivet og vi har økt andelen som er i lønnet arbeid. Kulepunkt 1: Sammen med næringslivet finner vi gode løsninger for et inkluderende arbeidsmarked, og ser jobbpotensialet hos de som er utenfor arbeidslivet.

Kommentert [GW18]: Ikke tema for kommuneplanen

Del 2 Barn og unges stemme i kommuneplanen markert med Satsingsområder

Bærekraftig og innovativ

Kommunen er en drivkraft i arbeidet med å redusere klimagassutslipp.

Vi prøver nye løsninger, lærer av erfaringer og jobber for forbedring. Samspill, kompetansedeling og utvikling er viktig for å lykkes.

Gjennom næringsutvikling, entreprenørskap, arealbruk, allsidig kompetanse og digitalisering legger vi til rette for et rikt arbeidsliv og nyskapende miljøer.

MÅL	Vi har redusert klimagassutslippene med 40 prosent innen 2030, sammenliknet med år 2005	Våre innbyggere er godt rustet for utdanning og arbeidsliv.	Det er attraktivt å drive og etablere næring i Lindesnes.	Lindesnes kommune har en sunn økonomi og en robust organisasjon.
STRATEGIER	<ul style="list-style-type: none"> - FNs bærekraftsmål innarbeides i kommunale planer. - Det legges til rette for klimavennlig transport, med styrking av miljøvennlig kollektivtilbud i hele kommunen. - Vi bidrar til at andelen reiser som foretas til fots, med sykkel og kollektivt øker. - Vi stimulerer til gjenbruk, resirkulering og redusert matsvinn. - Vi bygger kompetanse i egen organisasjon for å sikre klimavennlige beslutninger. Vi bruker eksterne støtteordninger aktivt og informerer om disse til innbyggere og næringsliv. - Kommunen stiller klima- og miljøkrav i innkjøpsavtaler. - Kommunen bygger klimavennlig, og rommene skal ha flere funksjoner. Eksisterende bygninger åpnes for nye bruksområder. - Kommunen er miljøfyrtårnsertifisert 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilpasser opplæringen til den enkelte slik at alle opplever faglig utvikling og mestring. - Vi vektlegger skapende arbeidsmåter, som entreprenørskap, i barnehage og skole. - Vi utvikler systemer slik at alle barn får brukt sitt talent og læringspotensial. - Vi satser på folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen for å fremme god fysisk og psykisk helse. - Vi utvikler kompetansen i rådgivertjenesten, for å bistå med å ta gode karriere- og utdanningsvalg. - Vi samarbeider med utdanningsinstitusjoner og næringsliv om gode etter- og videreutdanningstilbud. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi bidrar til verdiskaping gjennom samarbeidsprosjekter og partnerskap med private og offentlige aktører innen næring og utvikling. - Vi tilrettelegger for at ulike typer næringsareal er tilgjengelig til enhver tid. - Vi verdsetter gründere og viderefører veiledningstilbudet i samarbeid med fylkeskommunen. - Vi tilrettelegger for god veistandard, moderne og effektiv havn, styrking av togtransport og mobil/internettdekning, som gjør det attraktivt å bo og etablere bedrifter i hele kommunen. - Vi styrker vår posisjon som et attraktivt og bærekraftig lesemål. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi skaper, innhenter og overfører kunnskap, og lykkes med endringer som forbedrer tjenestene. Innbyggerne kan enkelt delta med ideer og behov i utvikling av tjenestene. - Vi utviklerause ledere som gir rom for nytenking og handlekraft, som motiverer og skaper resultater gjennom trygge medarbeidere. - Vi utvikler kultur for å fremme innovative løsninger i samarbeid med forskningsmiljøer og næringsliv. Frykt for å gjøre feil kan være et hinder for innovasjon og utvikling. - Vi leter etter gevinster, sammenlikner oss med andre kommuner og søker etter ny praksis for å drive effektivt. - Vi tilrettelegger for heltdiskultur i all kommunal virksomhet. - Vi styrker digitale ferdigheter blant ansatte og brukerteknologi for å forenkle og forbedre arbeidsprosesser og samhandling på tvers.

Deltakelse og samfunnsengasjement

Vi har arenaer hvor vi deltar og engasjerer oss i utviklingen av nærmiljø og samfunn. Innbyggere, næringsliv, lag og foreninger, frivillige, kommunens ansatte og politikere skaper de beste løsningene sammen. Alle har noe å bidra med.

Et mangfoldig og inkluderende utdannings- og arbeidsmarked bidrar til høy deltakelse i arbeidslivet og gjør det attraktivt å bo i Lindesnes. Innbyggerne opplever livsmestring i alle faser av livet.

MÅL	Vi er en åpen og inkluderende kommune der innbyggerne deltar og engasjerer seg.	Alle har muligheten til å delta i fritids- og kulturaktiviteter.	Alle som kan, deltar i yrkeslivet, og vi har økt andelen som er i lønnet arbeid.
STRATEGIER	<ul style="list-style-type: none"> Vi har en strategi for innbyggerinvolvering, integrering, nærdemokrati og frivilligpolitikk. Vi bruker klart språk i all kommunikasjon, og informasjonen er lett tilgjengelig. Kommunale bygninger og digitale tjenester er universelt utformet slik at alle kan delta. Innbyggere og næringsliv bruker primært digitale tjenester i dialog med kommunen, og de som ikke er fortrolig med dette får veiledning. 	<ul style="list-style-type: none"> Vi legger til rette for et mangfold av inkluderende kulturaktiviteter. Vi videreutvikler bibliotek, skoler, kultur- og idrettsanlegg som arenaer der innbyggerne kan møtes på tvers av alder og ulike interesser. Vi samarbeider med foreldre, barn og unge, lag og foreninger slik at alle barn og unge får delta på minst en fritidsaktivitet. Vi legger til rette for tilbud og aktiviteter for innbyggere med spesielle utfordringer. Vi tilrettelegger for utlånssentraler flere steder i kommunen. Vi bidrar til at transporttilbudet er tilpasset brukernes behov. 	<ul style="list-style-type: none"> Sammen med næringslivet finner vi gode løsninger for et inkluderende arbeidsmarked, og ser jobbpotensialet hos de som er utenfor arbeidslivet. - Vi øker antall læreplasser innen utdanninger hvor det er behov for arbeidskraft. - Vi tilbyr praksisplasser til personer som ønsker arbeidserfaring i samarbeid med næringslivet. - Vi tilrettelegger for at mennesker kan få brukt sin arbeidsevne ved behov for redusert stilling.

Trygghet og tilhørighet

Vi har trygge lokalsamfunn med møteplasser der folk bor. Barn og unge har gode oppvekstarenaer. Åpenhet, tillit og raushet er viktig for inkludering. Vi legger til rette for at innbyggerne kan leve gode og verdige liv. Det er enkelt å ta valg i hverdagen som bidrar til bedre helse. Vi forebygger og håndterer uønskede hendelser.

MÅL	Vi har attraktive boområder som er varierte og inkluderende.	Barn har en trygg oppvekst som gjør dem rustet til å mestre livet.	Vi har god helse i hele befolkningen og utjevner ulikhet.	Vi forebygger og håndterer uønskede hendelser.
STRATEGIER	<ul style="list-style-type: none"> ii Kommunen bruker sin planmyndighet slik at boområder utvikler seg på en bærekraftig måte. - Vi bistår vanskeligstilte på boligmarkedet slik at de kan eie sin egen bolig. - Vi legger til rette for at innbyggere kan bo i eget hjem lengst mulig. - Vi tar vare på og videreutvikler særpreg og kvaliteter ved lokalsamfunnene. - Vi vektlegger stedsutvikling i kommunale byggeprosjekter. 	<ul style="list-style-type: none"> ii Barn og unge medvirker aktivt i sin hverdag. ii Vi legger til rette for at alle barn og unge trives, i et godt og inkluderende miljø. ii Vi avdekker barn og unges behov for støtte og hjelp tidlig, og de følges opp. ii Vi utvikler gode ordninger for å styrke foreldrekompetansen. ii Vi øker vår kompetanse på barn og unges digitale liv, for å forstå mulighetene dette gir og forebygge uønskede hendelser. ii Vi har synlige, trygge og kompetente voksne som jobber tverrfaglig og helhetlig. 	<ul style="list-style-type: none"> ii Vi tilrettelegger for allsidig lek og naturopplevelser i nærområdene. ii Vi har møteplasser i nærmiljøet som skaper tilhørighet og forebygger ensomhet for alle. ii Vi bryter mønstre der sosiale problemer går i arv, og utvikler helhetlige arbeidsformer. ii Vi prioriterer arbeidet med å styrke leseengasjementet hos barn, og stimulerer til mer høytlesing. - Vi bidrar til livsstilsendring og mestring av helseutfordringer. - Vi gir alle tilgang til framstidsrettede digitale løsninger. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi tilpasser oss endringer i klima og reduserer sårbarheten til lokalsamfunnene og kritisk infrastruktur. - Vi styrker innbyggernes egenberedskap. ii Vi styrker kompetanse og samhandling for å gjenkjenne og hindre omsorgssvikt, vold og overgrep. ii Vi arbeider forebyggende for å hindre utenforskap, kriminalitet, framvekst av parallelsamfunn og negativ sosial kontroll.

Vanskelige ord og forklaring:

Demokrati er en måte å styre et land på der de som bor i landet kan påvirke hva som bestemmes. Det kan de gjøre ved å delta selv – eller ved å stemme på noen som skal tale deres sak. Kjennetegn ved **demokrati** er frie valg, at flertallet bestemmer og at innbyggere har rett til å være uenig med flertallet

Demokratisk prosess: Eleverådene har for eksempel demokratisk prosess når elevrådskontaktene spør klassen sin om det er noe de mener elevrådet bør diskutere. Klassen diskuterer og stemmer fram/blir enige om en sak som elevrådskontakten tar med til det avtalte elevrådsmøtet. Elevrådet setter saken på dagsorden og behandler saken og elevrådskontakten går tilbake til klassen å sier hva som ble resultatet.

Nærdemokrati: Innbyggere som velges demokratisk til et grendeutvalg eller råd som blir spurt i saker som gjelder lokalsamfunnet deres.

Parallellsamfunn: et lite samfunn eller en liten gruppe mennesker som har lite kontakt med samfunnet rundt seg, det kan for eksempel være voldelige gjenger

Helhetlige arbeidsformer: Samarbeide mellom fagområder (som helse, skole, barnehage) og på tvers av aldersgrupper (barn/foreldre, familie)

Universell utforming er å tenke på alt som hindrer folk i å delta. Alternativ til trapp for de i rullestol og barnevogn, godt forståelig skilting med tydelige symboler og farger, skrift som kan forstørres på nettside, nettsider som er enkle å finne fram, påmeldingsskjema som er lette å fylle ut er noen eksempler.

Innovativ: endring og fornyelse, noe nytt som skapes

Kulinariske eventyr: Matkunst og smaksopplevelser av en spesielt høy kvalitet

Entreprenørskap: å lage en ny virksomhet, skape arbeidsplasser(gründer)

Infrastruktur: Det er alt av veier, kabler, og rør, over bakken og under bakken, for eksempel ledningsnett for vann og kloakk, strøm og internett

Primært: Det viktigste eller det som en setter først

Tverrfaglige: I kommunen jobber for eksempel lærere, helsesykepleiere og arealplanleggere sammen. Da jobber de tverrfaglig fordi de tilhører hver sine fagmiljøer eller faggrupper.

Revisjon: Kontroll med at for eksempel kommunens regnskap er ført riktig.

Disposisjonsfond: Det er penger som brukes (disponeres) for å drive kommunen (lønninger, vedlikehold bygninger, brøyting)

Eksterne støtteordninger: Kommunen kan søke om penger fra andre, som for eksempel stat eller fylke.

Bærekraft: et samfunn som tar like mye hensyn til mennesker, naturressurser og økonomiske ressurser og som passer på at fordelingen av ressurser er rettferdig mellom mennesker. FN har denne forklaringen på bærekraftig samfunnsutvikling: «En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.»